

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 21ης Μαρτίου 2019*

«Παράβαση κράτους μέλους – Οδηγία 1999/31/ΕΚ – Άρθρο 14, στοιχεία β' και γ' – Υγειονομική ταφή αποβλήτων – Υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής αποβλήτων – Παράβαση»

Στην υπόθεση C-498/17,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 258 ΣΛΕΕ λόγω παραβάσεως, που ασκήθηκε στις 17 Αυγούστου 2017,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Gattinara και F. Thiran και την E. Sanfrutos Cano,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον G. Palatiello, avvocato dello Stato,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, K. Λυκούργο, E. Juhász, M. Plešič και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: R. Schiano, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 22ας Νοεμβρίου 2018,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

- 1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα, όσον αφορά τους χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων Avigliano (τοποθεσία Serre Le Breccie), Ferrandina (τοποθεσία Venita), Genzano di Lucania (τοποθεσία Matinella), Latronico (τοποθεσία Torre), Lauria (τοποθεσία Carpineto), Maratea (τοποθεσία Montescuro), Moliterno (τοποθεσία Tempa La Guarella), τους δύο χώρους υγειονομικής ταφής Potenza (τοποθεσία Montegrosso-Pallareta), τους χώρους υγειονομικής ταφής Rapolla (τοποθεσία Albero in Piano), Roccanova (τοποθεσία Serre), Sant'Angelo Le Fratte (τοποθεσία Farisi), Campotosto (τοποθεσία Reperduto), Capistrello (τοποθεσία Trasolero), Francavilla (Valle Anzusa), L'Aquila (τοποθεσία Ponte delle Grotte), Andria (D'Oria G. & C. Snc), Canosa (CO.BE.MA), Bisceglie (CO.GE.SER), Andria (F.lli Acquaviva), Trani (BAT-Igea Srl), Torviscosa (Società Caffaro), Atella (τοποθεσία Cafaro), Corleto Perticara (τοποθεσία Tempa Masone), Marsico Nuovo (τοποθεσία Galaino), Matera (τοποθεσία La Martella), Pescoragano (τοποθεσία Domacchia), Rionero in Volture (τοποθεσία Ventaruolo), Salandra (τοποθεσία Piano del Governo), San Mauro Forte (τοποθεσία Priati), Senise (τοποθεσία Palomabara), Tito (τοποθεσία Aia dei Monaci), Tito (τοποθεσία Valle del Forno), Capestrano (τοποθεσία Tirassegno), Castellalto (τοποθεσία Colle Coccu), Castelvechio Calvisio (τοποθεσία Termine), Corfinio (τοποθεσία Cannucce), Corfinio (τοποθεσία Case querceto), Mosciano S. Angelo (τοποθεσία Santa Assunta), S. Omero (τοποθεσία Ficcadenti), Montecorvino Pugliano (τοποθεσία Pararoti), San Bartolomeo in Galdo (τοποθεσία Serra Pastore), Trivignano (πρώην Cava Zof) και Torviscosa (τοποθεσία La Valletta), προκειμένου να παύσει το συντομότερο δυνατόν, σύμφωνα με τα άρθρα 7, στοιχείο ζ', και 13 της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων (ΕΕ 1999, L 182, σ. 1), η λειτουργία εκείνων από τους εν λόγω χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων οι οποίοι δεν έλαβαν, σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους ή παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να καταστούν σύμφωνοι προς την εν λόγω οδηγία εκείνοι από τους εν λόγω χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων οι οποίοι έλαβαν άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, υπό την επιφύλαξη των όρων του παραρτήματος I, σημείο 1, της ίδιας οδηγίας, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 14, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 1999/31.

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 1999/31, με τίτλο «Γενικός στόχος»:

«1. Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του [Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86)], και ιδίως των άρθρων 3 και 4, στόχος της παρούσας οδηγίας είναι, μέσω αυστηρών λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων για τα απόβλητα και τους χώρους υγειονομικής ταφής, ο καθορισμός μέτρων, διαδικασιών και κατευθύνσεων για την κατά το δυνατόν πρόληψη ή μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ειδικότερα δε της ρύπανσης των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων, του εδάφους και της ατμόσφαιρας και των επιπτώσεων σε όλο το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του φαινομένου του θερμοκηπίου, καθώς και οποιουδήποτε κινδύνου προκύπτει για την υγεία του ανθρώπου από την υγειονομική ταφή των αποβλήτων καθ' όλο τον κύκλο ζωής του χώρου υγειονομικής ταφής.

2. Όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά των χώρων υγειονομικής ταφής, η παρούσα οδηγία περιέχει, για τους χώρους στους οποίους έχει εφαρμογή η οδηγία 96/61/ΕΚ [του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 1996, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (ΕΕ 1996, L 257, σ. 26)], τους σχετικούς τεχνικούς κανόνες για τη διατύπωση, υπό συγκεκριμένη μορφή, των γενικών απαιτήσεων της οδηγίας [αυτής]. Οι σχετικές απαιτήσεις της οδηγίας 96/61/ΕΚ θα θεωρείται ότι πληρούνται εφόσον ικανοποιούνται οι απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας.»

- 3 Το άρθρο 7 της οδηγίας 1999/31, με τίτλο «Αίτηση άδειας», προβλέπει τα εξής:
- «Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η αίτηση άδειας για χώρο ταφής να περιλαμβάνει τουλάχιστον:
- [...]
- ζ) το προτεινόμενο σχέδιο διαδικασίας παύσης της λειτουργίας και μετέπειτα φροντίδας:
- [...]»
- 4 Το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας», ορίζει τα εξής:
- «Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι:
- α) η αρμόδια αρχή εκδίδει άδεια λειτουργίας χώρου ταφής μόνον εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:
- i) η μελέτη του χώρου ταφής πληροί όλες τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των παραρτημάτων, με την επιφύλαξη του άρθρου 3 παράγραφοι 4 και 5·
- ii) η διαχείριση του χώρου ταφής θα ανατεθεί σε φυσικό πρόσωπο με τα δέοντα τεχνικά προσόντα για τη διαχείρισή του ενώ θα παρέχεται επαγγελματική και τεχνική εξέλιξη και εκπαίδευση των φορέων εκμετάλλευσης των χώρων υγειονομικής ταφής και του προσωπικού τους·
- iii) ο χώρος ταφής θα λειτουργεί με τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη των ατυχημάτων και τον περιορισμό των συνεπειών τους·
- iv) πριν από την έναρξη των εργασιών απόθεσης, ο αιτών θα έχει παράσχει ή θα παράσχει επαρκή εγγύα, υπό μορφή χρηματοοικονομικής ή άλλης ισοδύναμης εγγύησης με τρόπο που ορίζουν τα κράτη μέλη, ώστε να εξασφαλίζονται η εκπλήρωση των υποχρεώσεων (συμπεριλαμβανομένων των σχετικών με τη μέριμνα έπειτα από την παύση λειτουργίας) που απορρέουν από την άδεια που εκδίδεται δυνάμει της παρούσας οδηγίας καθώς και η τήρηση των διαδικασιών παύσης λειτουργίας που επιβάλλει το άρθρο 13. Η εγγύηση ή το ισοδύναμό της ισχύει επί όσο χρόνο απαιτείται για τη συντήρηση και τη μετέπειτα μέριμνα του χώρου σύμφωνα με το άρθρο 13 στοιχείο δ). Τα κράτη μέλη μπορούν να δηλώσουν ότι το παρόν σημείο δεν εφαρμόζεται στους χώρους ταφής αδρανών αποβλήτων·
- β) η μελέτη του χώρου ταφής ευθυγραμμίζεται προς το ή τα σχετικά σχέδια διαχείρισης των αποβλήτων που αναφέρονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ·
- γ) πριν αρχίσουν οι εργασίες διάθεσης, η αρμόδια αρχή επιθεωρεί το χώρο ώστε να εξασφαλίσει ότι πληροί τους σχετικούς όρους της άδειας. Αυτό δεν περιορίζει με κανένα τρόπο την ευθύνη του φορέα βάσει των όρων χορήγησης της άδειας.»
- 5 Το άρθρο 13 της οδηγίας 1999/31, με τίτλο «Διαδικασία παύσης της λειτουργίας και μετέπειτα φροντίδας», ορίζει τα εξής:
- «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα, σύμφωνα με την άδεια, εφόσον χρειαστεί ώστε:
- α) η διαδικασία παύσης της λειτουργίας μέρους ή του συνόλου ενός χώρου ταφής αρχίζει:
- i) όταν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις που ορίζονται στην άδεια
- ή
- ii) κατόπιν άδειας της αρμόδιας αρχής, μετά από αίτηση του φορέα εκμετάλλευσης
- ή

iii) με αιτιολογημένη απόφαση της αρμόδιας αρχής·

β) ο χώρος ταφής ή το μέρος αυτού μπορεί να θεωρείται οριστικά κλειστός μόνον αφού η αρμόδια αρχή έχει διενεργήσει τελική επιτόπια επιθεώρηση, έχει αξιολογήσει όλες τις εκθέσεις που έχει υποβάλει ο φορέας και του έχει κοινοποιήσει την έγκριση της παύσης της λειτουργίας. Αυτό σε καμία περίπτωση δεν περιορίζει την ευθύνη του φορέα εκμετάλλευσης βάσει των όρων χορήγησης της άδειας·

[...]»

6 Το άρθρο 14 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής», έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να διασφαλίζουν ότι η συνέχιση της λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής για τους οποίους έχει χορηγηθεί άδεια ή οι οποίοι λειτουργούν ήδη κατά το χρόνο ενσωμάτωσης της παρούσας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο επιτρέπεται μόνον εφόσον ληφθούν τα παρακάτω μέτρα το ταχύτερο δυνατόν και το αργότερο εντός οκτώ ετών μετά την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1:

α) εντός ενός έτους μετά την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1, ο φορέας εκμετάλλευσης χώρου ταφής καταρτίζει και υποβάλλει προς έγκριση στην αρμόδια αρχή σχέδιο διευθέτησης του χώρου, το οποίο περιλαμβάνει τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 8 καθώς και όλα τα επανορθωτικά μέτρα τα οποία κρίνει ότι θα απαιτηθούν προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις απαιτήσεις του παραρτήματος I παράγραφος 4 της παρούσας οδηγίας, εξαιρουμένων των απαιτήσεων του παραρτήματος I σημείο 1·

β) μετά την υποβολή του σχεδίου διευθέτησης, οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν οριστική απόφαση σχετικά με τη συνέχιση της λειτουργίας βάσει του εν λόγω σχεδίου και της παρούσας οδηγίας. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την παύση της λειτουργίας το συντομότερο δυνατόν, βάσει του άρθρου 7 στοιχείο στ) και του άρθρου 13, των χώρων ταφής που δεν έχουν λάβει, σύμφωνα με το άρθρο 8, άδεια συνέχισης της λειτουργίας·

γ) βάσει του εγκεκριμένου σχεδίου διευθέτησης του χώρου, οι αρμόδιες αρχές χορηγούν άδεια για την εκτέλεση των αναγκαίων έργων και καθορίζουν μεταβατική περίοδο για την ολοκλήρωση του σχεδίου. Όλοι ανεξαιρέτως οι υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής αποβλήτων τηρούν τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας, εξαιρουμένων των απαιτήσεων του παραρτήματος I σημείο 1, εντός οκτώ ετών μετά την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1·

δ) i) εντός έτους από την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1, εφαρμόζονται στους χώρους υγειονομικής ταφής επικινδύνων αποβλήτων τα άρθρα 4, 5 και 11 και το παράρτημα II·

ii) εντός τριών ετών από την ημερομηνία που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 1, εφαρμόζεται στους χώρους ταφής επικινδύνων αποβλήτων το άρθρο 6.»

7 Το άρθρο 18 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία», προβλέπει στην παράγραφο του 1 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο δύο έτη μετά την έναρξη ισχύος της. Πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

[...]»

8 Σύμφωνα με το άρθρο της 19, η οδηγία 1999/31 τέθηκε σε ισχύ στις 16 Ιουλίου 1999.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

- 9 Κατόπιν μακράς αλληλογραφίας με τις ιταλικές αρχές, η Επιτροπή απηύθυνε, στις 28 Φεβρουαρίου 2012, προειδοποιητική επιστολή στην Ιταλική Κυβέρνηση, δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, με την οποία επισήμανε 102 υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής στο εν λόγω κράτος μέλος οι οποίοι λειτουργούσαν κατά παράβαση του άρθρου 14 της οδηγίας 1999/31.
- 10 Στις επιστολές τους της 11ης Μαΐου και της 8ης Ιουνίου 2012, οι ιταλικές αρχές δήλωσαν 46 υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 14.
- 11 Η Επιτροπή εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη στις 22 Νοεμβρίου 2012, στην οποία η Ιταλική Δημοκρατία απάντησε στις 24 Ιανουαρίου 2013, στις 3 Μαρτίου και στις 4 Ιουλίου 2014.
- 12 Λαμβάνοντας υπόψη ορισμένες ανακρίβειες στις απαντήσεις που έδωσαν οι ιταλικές αρχές, και μετά την έκδοση της απόφασης της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-196/13, EU:C:2014:2407), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ιταλική Δημοκρατία είχε παραβεί το άρθρο 260, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, όσον αφορά, ιδίως, ορισμένους υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής, κατά την έννοια του άρθρου 14 της οδηγίας 1999/31, η Επιτροπή απέστειλε, στις 19 Ιουνίου 2015, συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη με την οποία διευκρίνισε τη διάκριση μεταξύ της διαδικασίας λόγω παραβάσεως στην κρινόμενη υπόθεση και εκείνης που οδήγησε στην εν λόγω απόφαση. Η Επιτροπή ανέφερε ότι η τελευταία αφορούσε την υποχρέωση των αρμόδιων αρχών να λάβουν απόφαση σχετικά με καθέναν από τους επίμαχους χώρους υγειονομικής ταφής, με αντικείμενο τόσο την άδεια συνέχισης της λειτουργίας των χώρων αυτών όσο και την παύση της λειτουργίας τους, σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας 1999/31. Διευκρίνισε δε ότι, αντιθέτως, η επίμαχη διαδικασία στην κρινόμενη υπόθεση αφορά τις λεγόμενες υποχρεώσεις «ολοκλήρωσης», δηλαδή τις υποχρεώσεις του κράτους μέλους προς εκτέλεση των μέτρων που έχει ήδη λάβει και που μπορούν να έχουν ως αντικείμενο, αναλόγως του χώρου υγειονομικής ταφής, τόσο την παροχή άδειας συνέχισης της λειτουργίας του όσο και την παύση της λειτουργίας του. Επομένως, σύμφωνα με την Επιτροπή, οι υποχρεώσεις αυτές ολοκλήρωσης συνίστανται, αναλόγως του χώρου υγειονομικής ταφής, τόσο στην εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για την παύση της λειτουργίας του, σύμφωνα με το άρθρο 14, στοιχείο β', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 1999/31, όσο και στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προκειμένου να καταστεί ο εν λόγω χώρος σύμφωνος προς την οδηγία αυτή, σε περίπτωση που έχει χορηγηθεί άδεια συνέχισης της λειτουργίας του, δυνάμει του άρθρου 14, στοιχείο γ', της ίδιας οδηγίας.
- 13 Σε συνέχεια της συμπληρωματικής αιτιολογημένης γνώμης, η Επιτροπή έταξε στην Ιταλική Δημοκρατία προθεσμία να απαντήσει μέχρι τις 19 Οκτωβρίου 2015, η δε Ιταλική Δημοκρατία απάντησε με επιστολές της 20ής Οκτωβρίου 2015, της 9ης Σεπτεμβρίου 2016, της 13ης Ιανουαρίου 2017 και της 12ης Απριλίου 2017.
- 14 Με την από 9 Σεπτεμβρίου 2016 απάντησή της, η Ιταλική Δημοκρατία προσκόμισε τον πλήρη κατάλογο των υφιστάμενων χώρων υγειονομικής ταφής ανά περιφέρεια, ενώ αναφέρθηκε και σε τέσσερις άλλους υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής, οι οποίοι δεν αποτελούν, ωστόσο, αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας, δεδομένου ότι δεν ελήφθησαν υπόψη στην προειδοποιητική επιστολή.
- 15 Υπό το πρίσμα των απαντήσεων που παρείχε η Ιταλική Δημοκρατία στη συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη στις 13 Ιανουαρίου και στις 12 Απριλίου 2017, η Επιτροπή δήλωσε ότι έξι χώροι υγειονομικής ταφής ήταν πλέον σύμφωνοι με τις διατάξεις της οδηγίας 1999/31.
- 16 Ωστόσο, δεδομένου ότι 44 χώροι υγειονομικής ταφής εξακολουθούσαν να μην πληρούν τις προϋποθέσεις της οδηγίας 1999/31, η Επιτροπή αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 17 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας 1999/31, τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής, δηλαδή εκείνοι που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας ή εκείνοι που λειτουργούσαν ήδη πριν τις 16 Ιουλίου 2001, μπορούν να συνεχίσουν να λειτουργούν μετά τις 16 Ιουλίου 2009 μόνον εφόσον τεθούν σε εφαρμογή το συντομότερο δυνατόν τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 14, στοιχεία β' και γ', της εν λόγω οδηγίας. Το άρθρο αυτό θεσπίζει ένα μεταβατικό καθεστώς, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ταχεία συμμόρφωση των υφιστάμενων χώρων υγειονομικής ταφής με τις απαιτήσεις της εν λόγω οδηγίας.
- 18 Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η παρούσα διαδικασία λόγω παραβάσεως αφορά μόνον τις υποχρεώσεις ολοκλήρωσης που έχουν ως αντικείμενο την υλοποίηση, το αργότερο μέχρι τις 16 Ιουλίου 2009, των αναγκαίων μέτρων για την παύση λειτουργίας των υφιστάμενων χώρων υγειονομικής ταφής, σύμφωνα με το άρθρο 14, στοιχείο β', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 1999/31, ή την υλοποίηση των αναγκαίων μέτρων για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις της εν λόγω οδηγίας των υφιστάμενων χώρων υγειονομικής ταφής που έχουν λάβει άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, βάσει του άρθρου 14, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας.
- 19 Όσον αφορά, πρώτον, τους υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής που δεν έχουν λάβει άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, δυνάμει του άρθρου 14, στοιχείο β', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 1999/31, η Ιταλική Δημοκρατία έπρεπε να έχει λάβει τα αναγκαία μέτρα για την παύση της λειτουργίας τους το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο μέχρι τις 16 Ιουλίου 2009, σύμφωνα με το άρθρο 7, στοιχείο ζ', και με το άρθρο 13 της οδηγίας αυτής.
- 20 Δεύτερον, για τους υφιστάμενους χώρους υγειονομικής ταφής που έχουν λάβει άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, το άρθρο 14, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι, εάν έχει εγκριθεί το σχέδιο διευθέτησης του χώρου και, επομένως, έχει δοθεί άδεια συνέχισης της λειτουργίας του, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλοι οι εν λόγω χώροι υγειονομικής ταφής είναι σύμφωνοι με τις απαιτήσεις της οδηγίας αυτής το αργότερο μέχρι τις 16 Ιουλίου 2009.
- 21 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει κάποια ασάφεια στα μέτρα που ελήφθησαν από τις ιταλικές αρχές, οι οποίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, αποφάσισαν αρχικώς να εγκρίνουν ένα σχέδιο διευθέτησης του χώρου υγειονομικής ταφής και, επομένως, επέτρεψαν τη συνέχιση της εκμετάλλευσής του και, στη συνέχεια, αποφάσισαν την παύση της λειτουργίας του. Ο όρος «διευθέτηση» χρησιμοποιήθηκε και στην περίπτωση των χώρων υγειονομικής ταφής των οποίων αποφασίστηκε η παύση της λειτουργίας. Ως εκ τούτου, σε 22 από τους 44 χώρους υγειονομικής ταφής τους οποίους αφορά η κρινόμενη προσφυγή, είναι αδύνατον να προσδιοριστεί με σαφήνεια αν πρόκειται για παύση λειτουργίας ή για συνέχιση της εκμετάλλευσής.
- 22 Σε όλες τις περιπτώσεις, η Επιτροπή επισημαίνει ότι, όσον αφορά και τους 44 επίμαχους χώρους υγειονομικής ταφής, είτε οι αναγκαίες εργασίες προκειμένου να καταστούν σύμφωνοι προς την οδηγία 1999/31 οι χώροι υγειονομικής ταφής των οποίων θα συνεχιζόταν η εκμετάλλευση δεν είχαν πραγματοποιηθεί μέχρι τις 19 Οκτωβρίου 2015, προθεσμία που τάχθηκε με τη συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη, είτε δεν ελήφθησαν τα αναγκαία μέτρα για την παύση της λειτουργίας των χώρων υγειονομικής ταφής των οποίων δεν ανανεώθηκε η άδεια εκμετάλλευσής, κατά παράβαση του άρθρου 14, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας αυτής.
- 23 Η Ιταλική Δημοκρατία αντικρούει τους ισχυρισμούς της Επιτροπής. Όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση της υποχρέωσης, βάσει του άρθρου 14, στοιχεία β' και γ', της εν λόγω οδηγίας, για τη λήψη οριστικής απόφασης σχετικά με τη συμμόρφωση ή την παύση λειτουργίας των υφιστάμενων χώρων υγειονομικής ταφής, καθώς και όσον αφορά την ασάφεια των μέτρων που έλαβαν οι ιταλικές

αρχές, η Ιταλική Δημοκρατία επισημαίνει, αφενός, ότι οι αρμόδιες αρχές έλαβαν οριστική απόφαση με την οποία επιβλήθηκε η παύση λειτουργίας σε 18 από 22 χώρους υγειονομικής ταφής, ενώ για τέσσερις άλλους χώρους υγειονομικής ταφής στην περιφέρεια της Απουλίας εκδόθηκαν οριστικές αποφάσεις για τη συμμόρφωσή τους προς τις διατάξεις της ίδιας οδηγίας και, αφετέρου, όσον αφορά τους 22 άλλους χώρους υγειονομικής ταφής που προσδιόρισε η Επιτροπή, ότι η τελευταία δεν αμφισβητεί την εγκυρότητα των οριστικών μέτρων που έλαβαν οι αρμόδιες αρχές για την παύση της λειτουργίας των χώρων αυτών, αλλά προβάλλει μόνον την παράβαση της υποχρέωσης ολοκλήρωσης των εργασιών για την παύση της λειτουργίας τους πριν τη λήξη της προθεσμίας της 16ης Ιουλίου 2009.

- 24 Κατά την Ιταλική Δημοκρατία, σε πολλές περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές είχαν διατάξει αρχικώς τη διευθέτηση του χώρου υγειονομικής ταφής και επιτρέψει την εκμετάλλευσή του και, στη συνέχεια, αποφάσισαν την οριστική παύση λειτουργίας του, επειδή δεν είχε καταστεί εμπροθέσμως σύμφωνος προς την οδηγία ή επειδή δεν ήταν πλέον σε λειτουργία. Στην περίπτωση αυτή, η οριστική παύση της λειτουργίας του χώρου υγειονομικής ταφής πραγματοποιήθηκε σε εκτέλεση των διατάξεων της ενιαίας πράξης με την οποία είχε εγκριθεί τόσο το σχέδιο διευθέτησης όσο και το σχέδιο παύσης της λειτουργίας, γεγονός που εξηγεί την υποτιθέμενη ασάφεια των αποφάσεων που παραθέτουν οι ιταλικές αρχές, η οποία είναι απλώς τυπική.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 25 Σύμφωνα με το άρθρο 14 της οδηγίας 1999/31, τα κράτη μέλη έπρεπε να λάβουν μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι η συνέχιση της λειτουργίας χώρων υγειονομικής ταφής για τους οποίους είχε χορηγηθεί άδεια ή οι οποίοι λειτουργούσαν ήδη κατά τον χρόνο ενσωμάτωσης της οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο, δηλαδή το αργότερο μέχρι τις 16 Ιουλίου 2001, επιτρέπεται μόνον εφόσον ληφθούν όλα τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο αυτό το ταχύτερο δυνατόν και το αργότερο μέχρι τις 16 Ιουλίου 2009.
- 26 Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το εν λόγω άρθρο 14 θεσπίζει ένα μεταβατικό καθεστώς παρέκκλισης, με σκοπό τη συμμόρφωση των εν λόγω χώρων υγειονομικής ταφής αποβλήτων σύμφωνα με τις νέες περιβαλλοντικές απαιτήσεις (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-454/14, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2016:117, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 27 Ειδικότερα, το άρθρο 14, στοιχείο β', της οδηγίας 1999/31 επιβάλλει, αφενός, στην αρμόδια αρχή να λάβει οριστική απόφαση σχετικά με τη συνέχιση της εκμετάλλευσης του χώρου υγειονομικής ταφής βάσει ενός σχεδίου διευθέτησης και της εν λόγω οδηγίας και, αφετέρου, στα κράτη μέλη να λάβουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να παύσει το συντομότερο δυνατόν η λειτουργία των χώρων υγειονομικής ταφής αποβλήτων που δεν έχουν λάβει άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, σύμφωνα με το άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας.
- 28 Το άρθρο 14, στοιχείο γ', της οδηγίας 1999/31 προβλέπει κατ' ουσίαν ότι, βάσει του εγκεκριμένου σχεδίου διευθέτησης του χώρου, η αρμόδια αρχή χορηγεί άδεια για την εκτέλεση των αναγκαίων έργων και καθορίζει μεταβατική περίοδο για την εκτέλεση του σχεδίου, ενώ διευκρινίζει ότι όλοι οι υφιστάμενοι χώροι υγειονομικής ταφής πρέπει να έχουν καταστεί σύμφωνοι προς τις απαιτήσεις της εν λόγω οδηγίας πριν από τις 16 Ιουλίου 2009.
- 29 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συντρέχει παράβαση των υποχρεώσεων βάσει της εν λόγω οδηγίας, η ύπαρξη της πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση στην οποία βρισκόταν το κράτος μέλος κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, οι δε μεταβολές που επήλθαν στη συνέχεια δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2018, Επιτροπή κατά Ρουμανίας, C-301/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:846, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 30 Εν προκειμένω, η κρίσιμη ημερομηνία είναι εκείνη που τάχθηκε με τη συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη, δηλαδή η 19η Οκτωβρίου 2015.
- 31 Βεβαίως, η Ιταλική Δημοκρατία έλαβε μέτρα είτε για την παύση λειτουργίας των χώρων υγειονομικής ταφής που δεν είχαν λάβει άδεια να συνεχίσουν τη λειτουργία τους είτε για την εκτέλεση των αναγκαίων εργασιών σύμφωνα με τα σχέδια διευθέτησης των χώρων, όπως αυτά εγκρίθηκαν από τις αρμόδιες αρχές.
- 32 Εντούτοις, δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι, πρώτον, οι χώροι υγειονομικής ταφής Avigliano (τοποθεσία Serre Le Breccie), Ferrandina (τοποθεσία Venita), Genzano di Lucania (τοποθεσία Matinella), Latronico (τοποθεσία Torre), Lauria (τοποθεσία Carpineto), Maratea (τοποθεσία Montescuro), Moliterno (τοποθεσία Tempa La Guarella), Potenza (τοποθεσία Montegrosso-Pallareta), Rapolla (τοποθεσία Albero in Piano), Sant'Angelo Le Fratte (τοποθεσία Farisi), Capistrello (τοποθεσία Trasolero), Francavilla (Valle Anzuca), L'Aquila (τοποθεσία Ponte delle Grotte), Canosa (CO.BE.MA), Torviscosa (εταιρία Caffaro), Corleto Perticara (τοποθεσία Tempa Masone), Marsico Nuovo (τοποθεσία Galaino), Matera (τοποθεσία La Martella), Rionero in Volture (τοποθεσία Ventaruolo), Salandra (τοποθεσία Piano del Governo), Senise (τοποθεσία Palomabara), Tito (τοποθεσία Aia dei Monaci), Carpestrano (τοποθεσία Tirassegno), Castellalto (τοποθεσία Colle Coccu), Castelvechio Calvisio (τοποθεσία Termine), Corfinio (τοποθεσία Cannucce), Corfinio (τοποθεσία Case querceto), Mosciano S. Angelo (τοποθεσία Santa Assunta), S. Omero (τοποθεσία Ficcadenti), Montecorvino Pugliano (τοποθεσία Pararoti) και Torviscosa (τοποθεσία La Valletta) δεν είχαν παύσει τη λειτουργία τους, σύμφωνα με την οδηγία 1999/31, στις 19 Οκτωβρίου 2015, ενώ εξακολουθούσαν να μην έχουν καταστεί σύμφωνοι προς την οδηγία αυτή κατά την ημερομηνία άσκησης της κρινόμενης προσφυγής.
- 33 Όσον αφορά, δεύτερον, τους χώρους υγειονομικής ταφής Andria (D'Oria G. & C.), Bisceglie (CO.GE.SER), Andria (F.lli Acquaviva), Trani (BAT-Igea), Atella (τοποθεσία Cafaro), Pescopagano, (τοποθεσία Domacchia) και Tito (τοποθεσία Valle del Forno), κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση επιβεβαιώθηκε από τους διαδίκους ότι οι εργασίες για τη συμμόρφωση των εν λόγω χώρων προς την οδηγία ολοκληρώθηκαν κατά τα έτη 2017 και 2018, δηλαδή μετά τις 19 Οκτωβρίου 2015.
- 34 Τρίτον, όσον αφορά τους χώρους υγειονομικής ταφής Potenza (τοποθεσία Montegrosso-Pallareta), Roccapona (τοποθεσία Serre), Campotosto (τοποθεσία Reperduto), San Mauro Forte (τοποθεσία Priati), San Bartolomeo in Galdo (τοποθεσία Serra Pastore) και Trivignano (πρώην Cava Zof), η Ιταλική Δημοκρατία υποστήριξε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι οι χώροι αυτοί είχαν καταστεί σύμφωνοι προς την οδηγία 1999/31. Ωστόσο, ακόμη και αν η Επιτροπή είχε τη δυνατότητα να λάβει γνώση των εγγράφων που προσκόμισε η Ιταλική Δημοκρατία την παραμονή της επ' ακροατηρίου συζήτησης, προκειμένου να αποδείξει ότι οι εν λόγω χώροι είχαν ήδη καταστεί σύμφωνοι προς την οδηγία αυτή, πράγμα που αμφισβητεί, εξάλλου, η Επιτροπή, επισημαίνεται ότι δεν αμφισβητείται ότι η συμμόρφωση αυτή, ακόμη και αν αποδειχθεί, έλαβε χώρα μετά τις 19 Οκτωβρίου 2015.
- 35 Τέλος, όσον αφορά τα επιχειρήματα που προέβαλε η Ιταλική Δημοκρατία για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που υπέχει από την οδηγία 1999/31, επισημαίνεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί καταστάσεις της εσωτερικής έννομης τάξης του για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων και προθεσμιών που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2018, Επιτροπή κατά Ρουμανίας, C-301/17, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:846, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 36 Ως εκ τούτου, πρέπει να κριθεί ότι η προσφυγή την οποία άσκησε η Επιτροπή είναι βάσιμη.
- 37 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, πρέπει να αναγνωριστεί ότι παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα, όσον αφορά τους χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων Avigliano (τοποθεσία Serre Le Breccie), Ferrandina (τοποθεσία Venita), Genzano di Lucania (τοποθεσία Matinella), Latronico (τοποθεσία Torre), Lauria (τοποθεσία Carpineto), Maratea (τοποθεσία Montescuro), Moliterno

(τοποθεσία Tempa La Guarella), τους δύο χώρους υγειονομικής ταφής Potenza (τοποθεσία Montegrosso-Pallareta), τους χώρους υγειονομικής ταφής Rapolla (τοποθεσία Albero in Piano), Roccanova (τοποθεσία Serre), Sant'Angelo Le Fratte (τοποθεσία Farisi), Campotosto (τοποθεσία Reperduso), Capistrello (τοποθεσία Trasolero), Francavilla (Valle Anzuca), L'Aquila (τοποθεσία Ponte delle Grotte), Andria (D'Oria G. & C.), Canosa (CO.BE.MA), Bisceglie (CO.GE.SER), Andria (F.lli Acquaviva), Trani (BAT-Igea), Torviscosa (εταιρία Caffaro), Atella (τοποθεσία Cafaro), Corleto Perticara (τοποθεσία Tempa Masone), Marsico Nuovo (τοποθεσία Galaino), Matera (τοποθεσία La Martella), Pescoragano (τοποθεσία Domacchia), Rionero in Vulture (τοποθεσία Ventaruolo), Salandra (τοποθεσία Piano del Governo), San Mauro Forte (τοποθεσία Priati), Senise (τοποθεσία Palomabara), Tito (τοποθεσία Aia dei Monaci), Tito (τοποθεσία Valle del Forno), Capistrano (τοποθεσία Tirassegno), Castellalto (τοποθεσία Colle Coccu), Castelvechio Calvisio (τοποθεσία Termine), Corfinio (τοποθεσία Cannucce), Corfinio (τοποθεσία Case querceto), Mosciano S. Angelo (τοποθεσία Santa Assunta), S. Omero (τοποθεσία Ficcadenti), Montecorvino Pugliano (τοποθεσία Parapoti), San Bartolomeo in Galdo (τοποθεσία Serra Pastore), Trivigano (πρώην Cava Zof) και Torviscosa (τοποθεσία La Valletta), προκειμένου να παύσει το συντομότερο δυνατόν, σύμφωνα με τα άρθρα 7, στοιχείο ζ', και 13 της οδηγίας 1999/31, η λειτουργία εκείνων από τους εν λόγω χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων οι οποίοι δεν έλαβαν, σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, ή παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να καταστούν σύμφωνοι προς την οδηγία αυτή εκείνοι από τους εν λόγω χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων οι οποίοι έλαβαν άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, υπό την επιφύλαξη των όρων του παραρτήματος I, σημείο 1, της ίδιας οδηγίας, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 14, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 1999/31.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 38 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα και αυτή ηττήθηκε, η Ιταλική Δημοκρατία πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα, όσον αφορά τους χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων Avigliano (τοποθεσία Serre Le Brece), Ferrandina (τοποθεσία Venita), Genzano di Lucania (τοποθεσία Matinella), Latronico (τοποθεσία Torre), Lauria (τοποθεσία Carpineto), Maratea (τοποθεσία Montescuro), Moliterno (τοποθεσία Tempa La Guarella), τους δύο χώρους υγειονομικής ταφής Potenza (τοποθεσία Montegrosso-Pallareta), τους χώρους υγειονομικής ταφής Rapolla (τοποθεσία Albero in Piano), Roccanova (τοποθεσία Serre), Sant'Angelo Le Fratte (τοποθεσία Farisi), Campotosto (τοποθεσία Reperduso), Capistrello (τοποθεσία Trasolero), Francavilla (Valle Anzuca), L'Aquila (τοποθεσία Ponte delle Grotte), Andria (D'Oria G. & C. Snc), Canosa (CO.BE.MA), Bisceglie (CO.GE.SER), Andria (F.lli Acquaviva), Trani (BAT-Igea Srl), Torviscosa (εταιρία Caffaro), Atella (τοποθεσία Cafaro), Corleto Perticara (τοποθεσία Tempa Masone), Marsico Nuovo (τοποθεσία Galaino), Matera (τοποθεσία La Martella), Pescoragano (τοποθεσία Domacchia), Rionero in Vulture (τοποθεσία Ventaruolo), Salandra (τοποθεσία Piano del Governo), San Mauro Forte (τοποθεσία Priati), Senise (τοποθεσία Palomabara), Tito (τοποθεσία Aia dei Monaci), Tito (τοποθεσία Valle del Forno), Capistrano (τοποθεσία Tirassegno), Castellalto (τοποθεσία Colle Coccu), Castelvechio Calvisio (τοποθεσία Termine), Corfinio (τοποθεσία Cannucce), Corfinio (τοποθεσία Case querceto), Mosciano S. Angelo (τοποθεσία Santa Assunta), S. Omero (τοποθεσία Ficcadenti), Montecorvino Pugliano (τοποθεσία Parapoti), San Bartolomeo in Galdo (τοποθεσία Serra Pastore), Trivigano (πρώην Cava Zof) και Torviscosa (τοποθεσία La Valletta), προκειμένου να παύσει το συντομότερο δυνατόν, σύμφωνα με τα άρθρα 7, στοιχείο ζ', και 13 της οδηγίας 1999/31/ΕΚ του Συμβουλίου, της

26ης Απριλίου 1999, περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων, η λειτουργία εκείνων από τους εν λόγω χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων οι οποίοι δεν έλαβαν, σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, ή παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να καταστούν σύμφωνοι προς την οδηγία αυτή εκείνοι από τους εν λόγω χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων οι οποίοι έλαβαν άδεια συνέχισης της λειτουργίας τους, υπό την επιφύλαξη των όρων του παραρτήματος Ι, σημείο 1, της ίδιας οδηγίας, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 14, στοιχεία β' και γ', της οδηγίας 1999/31.

2) Η Ιταλική Δημοκρατία φέρει τα δικαστικά έξοδά της.

(υπογραφές)